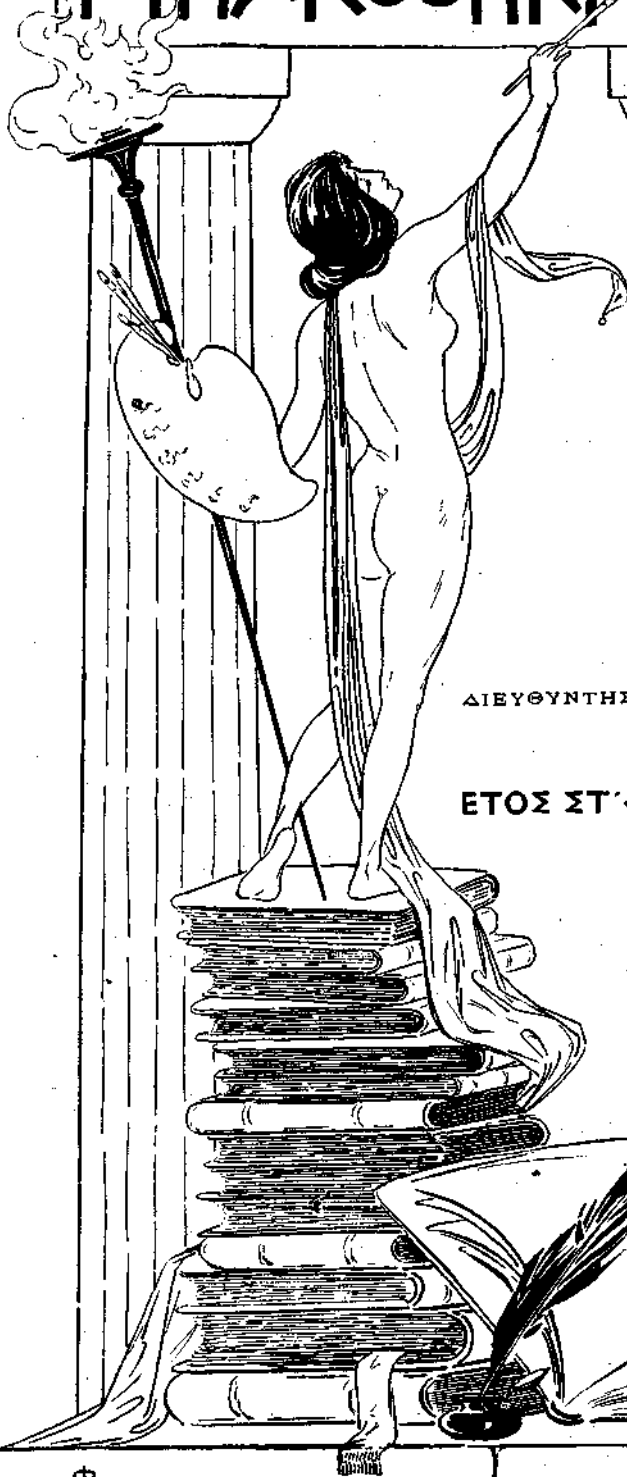

ΓΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Ι. ΚΑΔΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ ΣΤ΄.

ΤΕΥΧΟΣ ΞΣΤ΄ (66)
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1906

ΑΘΗΝΑΙ

Ὀδὸς Γ' Σεπτεμβρίου 85.

Φ
ἀριστεύς

ΣΥΝΑΡΟΜΗ ετησία δρ. 12—ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ δρ. 1.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Ι. ΚΑΔΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ εις την αρχήν εκάστου μηνός εν Ἀθήναις

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὀδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 85 (Πλατεία Κυριακοῦ).

ΣΥΝΔΡΟΜΗ Ἐτησίᾳ ἐν Ἑλλάδι δρ. 12.—Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 12

Τὸ ἔτος ἀρχεται ἀπὸ 1 Μαρτίου.—Αἱ συνδρομαὶ πληρῶνονται, στέλλονται δὲ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Διεύθυνσιν.—Οὐδεμίᾳ αἰτησίᾳ περὶ ἀποστολῆς τῆς «Πινακοθήκης» ἢ οἰασδήποτε ἐκδόσεως αὐτῆς λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἄνευ συναποστολῆς τοῦ ἀντιτίμου.—Αἱ ἀποδείξεις πληρωμῆς εἶνε ἔντυποι καὶ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ Διευθυντοῦ, τὴν σφραγίδα τοῦ περιοδικοῦ καὶ αὐξήοντα ἀριθμὸν.

Φύλλα ἐν Ἀθήναις πωλοῦνται εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας», Ἐλευθερουδάκη καὶ Μπέκ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δομῆνικος Θεοτοκόπουλος, ὑπὸ Σ Βινιέρρα
(Μετάφρασις Α. Βελέλη)

Μία ὀνομαλία μετὰ τοῦ Ἰήεν, ὑπὸ Ugués le
Roux. (Μετάφρασις Α. Δουζίνα).

Ὁ Χάϊδν. (Μετάφρασις Α. Μάλτου).

Τι μὸς λένε οἱ παπαρῶνες, ὑπὸ Κάμμα Νιρ-
δαμῆ.

Ἡ ἀγάπη. Ποίημα Ἐλ. Σβορώνου.

Ὁ Γύζης, ὑπὸ Α.

Θάνατος διασήμεον καλλιτέχνον, ὑπὸ R. Ot-
cela.

Καρδιά κομματιασμένη. (τέλος) ὑπὸ Μ Γκόρκυ.

Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ βίου μου, ὑπὸ ἁ-
σωνος Σελινῶ.

Στὸ φεγγάρι, ὑπὸ Στ. Μαρτζώκν.

Ποικίλη δελις.

Σημειώσεις ἐνὸς μηνός, (Τέχνη καλλιτέχνον)

Γράμματα καὶ τέχνη.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος. Ἀνδριάς, ὑπὸ Α.
Σώχου.

Βάγια, ὑπὸ Θ. Πάλλν.

Ὁ Κατακτητής, ὑπὸ Φ. Ἀριστέως.

Ἀθηνᾶ, ὑπὸ F. Stück.

Ἀρτεμις Βερδαλλιδῶν.

Ἀνάπανθις. (Βραβευθὲν δελτάριον).

Γελοιογραφίαι, ὑπὸ Σ. Ξενοπούλου.

Κομμάτια.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΜΑΣ

Ὁ Κατακτητής. Τὸ δυνατώτερον ἔργον τοῦ κ. Ἀριστέως, τὸ μόνον δὲ Ἑλληνικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ὑπέστη περιπετείας. Παριστᾷ τὸν Ναπολέοντα Κυρίαρχον τῆς ὑδρογαλίας. Εἶνε εἰργασμένον κατὰ τὸ σύστημα Μωσαικοῦ, ἀπεστάλη δὲ διὰ τοῦ πρακτορείου Κούκ εἰς Παρισίους ὅπως ἐκτεθῆ, προηγηθείσης πρὸς τοῦτο συνηγορίας τοῦ καλλιτέχνον μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Salon, ἥτις ἀφοῦ εἶδε φωτογραφίαν τοῦ ἔργου, ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς. Ἀλλὰ τὸ ἔργον καίτοι ἀσφαλῶς παραδοθὲν, δὲν ἔφθασεν εἰς Παρισίους. Καταβάλλοντι προσπάθειαι πρὸς ἀνεύρεσίν του μάτην. Ἀπωλέσθη καθ' ἑδὴν, χωρὶς νὰ εὑρίσκηται ὁ ὑπεύθυνος. Ὁ καλλιτέχνης ἐζήτησε δι' ἀγωγῆς του 30,000 δραχ. ἀποζημίωσιν ἀπὸ τὸ πρακτορεῖον. Τέλος τὸ ἔργον εὑρίσκηται καὶ τῶρα τὸ πρακτορεῖον, ἀντιθέτως, ζητεῖ ἀποζημίωσιν ἀπὸ τὸν καλλιτέχνην, διότι ἐπρόντις ὅπως εὑρεθῆ τὸ ἔργον καίτοι ἄλλος ἦτο ὁ ὑπεύθυνος τῆς ἀπωλείας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ»

ΤΟ «ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» πίναξ Ν. Γύζη. Φωτοτυπία εἰς μέγα σχῆμα. Δρ. 1. Ἐπὶ χονδροῦ χάρτου δρ. 2.

«ΔΥΟ ΠΟΝΟΙ» δράμα Φρ. Κοππέ, κατὰ μετάφρασιν Ἀγίδος Θέρου. Τιμᾶται δρ. 1. Ἐπὶ Ὀλλανδικοῦ χάρτου δρ. 2.

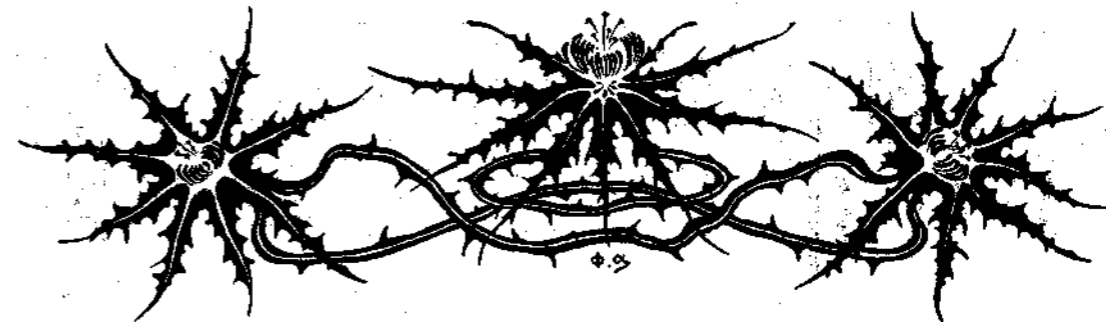
ΤΟ «ΜΑΥΣΩΔΕΙΟΝ» δράμα Ν. Λάσκαρη καὶ Π. Δημητράκοπούλου Δρ. 1.

ΤΟ «ΠΑΣΧΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ» πίναξ Φοίξου Ἀρ. στέως. Φωτοτυπία εἰς μέγα σχῆμα. Δρ. 1-

Π «ΜΙΚΡΑ ΕΠΑΙΤΗΣ» πίναξ L. Perrault. Φωτοτυπία εἰς μέγα σχῆμα. Δρ. 1.

Π «ΑΙΩΡΑ» Πίναξ Vigor. Φωτοτυπία εἰς μέγα σχῆμα Δρ. 1.

Ο «ΛΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ» Πίναξ Rochegrosse. Φωτοτυπία. Δρ. 1.

Α. Σώχου

Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος

ΔΟΜΗΝΙΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΟΣ Ο ΓΡΑΙΚΟΣ (EL GRECO)

Α'.

ΓΕΝΝΗΘΗ εν Κρήτη περί τὸ ἔτος 1548, ἀλλ' οὐδεμία περιεσώθη πληροφορία περὶ τῆς νεανικῆς του ἡλικίας καὶ περὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ βημάτων ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ σταδιοδρομίᾳ.

Ὡς πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ἀναφαίνεται σπουδαζὼν ἐν Βενετία παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Τιτιανού, ἀλλ' οὐχὶ ὡς συμμαθητῆς αὐτοῦ, ὡς λέγουσι συγγραφεῖς τινες. Τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, διότι ὁ διδάσκαλος ἦτο ἤδη ἐβδομηκοντούτης καθ' ἡν ἐποχὴν ὑποτίθεται ὅτι «ὁ Γραικὸς» ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον.

Πολλοὶ Ἴταλοὶ συγγραφεῖς δὲν μνημονεύουσι τὸν Θεοτοκόπουλον μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Τιτιανού, ἀφ' ἑτέρου ὅμως, ἄλλοι, Ἴσπανοὶ, Βαίονοι, τίσου μακράν, ὥστε λέγουσιν ὅτι ἰδιοποιήθη τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Vago Staliano περὶ «τοῦ Γραικοῦ» ποιούμενος τὸν λόγον ἀποφαίνεται ὡς πρὸς τὴν ζωγραφίαν «Ἡ ἀπόδυσις τῶν ἱματίων τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν λέξεων «παρουσιάζει ὄλην τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ Τιτιανού, αἱ δὲ κεφαλαὶ δεικνύουσι τοιαύτην καλλονὴν καὶ ἔκφρασιν ὥστε φαίνονται ἔργον αὐτοῦ τοῦ Τιτιανού».

Σήμερον πλέον ἴναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ὁ Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ἐχημάτισε μαθητῆς του καὶ ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ διδασκάλου του, τοῦ Τυτορέττου καὶ ἄλλων Βενετῶν ζωγράφων εἶρε τὰς στερεὰς βάσεις ἐφ' ἧν βραδύτερον ἐμελλε νὰ ἰδρῦσῃ νέαν σχολὴν, ἰδικήν του, τοσοῦτον δὲ πρωτότυπον καὶ ἀπολύτως προσωπικὴν, ὥστε τοῦ Γραικοῦ τὰ ἔργα οὐδεμίαν δύνανται νὰ γενήσωσιν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς πατρότητος, διότι

μόνον αὐτοῦ δύνανται νὰ εἶναι καὶ οὐδενὸς ἄλλου.

Εἶναι ἀπλοῦν μίθημα ὁ ἰσχυρισμὸς πολλῶν συγγραφέων διατεινομένων ὅτι ὁ Γραικὸς ὅπως ἀναιρέσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐμμεῖτο τὸν Τιτιανὸν ἀπεπειράθη νὰ μεταβάλλῃ τρόπον περιπέπτων οὕτως εἰς τέχνην τραγελαφικὴν. Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τῶν ὠθόντων τὴν μυθοπλασίαν εἰς τὸ ἐπινοεῖν ὅτι ἡ φιλοδοξία αὐτῆ ἐγένετο αἰτία τῆς παραφροσύνης του.

Ὁ Γραικὸς οὐδέποτε ἐγένετο παράφρων τοῦτο ἦτο μόνον μωρόπιστος διάδοσις. Ἐὰν ἦτο ἀλαζόνος χαρακτήρος, εἴαν ἡ ὑπεροψία του τὸν καθίστατο γελοῖον, ὡς λέγει ὁ Jusepa Martinez —εἴαν ἠγάπα τὰς λογομαχίας καὶ ἦτο δριμύς τὴν φράσιν, εἴαν—ὡς τινες διατείνοντο—προσέφενεν εἰς μύρια μέσα ὅπως ἐπιδεικνύηται καὶ ἀποκτήσῃ δόξαν, ταῦτα πάντα δὲν εἶναι σπουδαῖοι λόγοι ἵνα παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν διέσωσε τὰς φρένας μέχρι τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ βίου του, οὐδὲ ὅπως θεωρήσωμεν αὐτὸν ἰδιότροπον καὶ ἐκκεντρικόν, ὡς ἡ ζηλοτυπία καὶ ἡ ἔχθρα ἐνίων ἐπεθύμουν νὰ πιστευθῇ.

Τὰ ἔργα του δὲν εἶναι ἔργα παράφρονος. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ τεχνοτροπίαν τὸ σχέδιμά του ἦτο κανονικώτατον, ὁ χρωματισμὸς του θαλπερὸς καὶ διαφανής· ὑστερον ἐπέτελεσεν ἐξέλιξιν οὐχὶ ἵνα ἀναιρέσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι ἐμμεῖτο τὸν Τιτιανόν, ἀλλὰ δι' οὗς φυσικοὺς λόγους ἐπιτελοῦσιν ἐλυγμούς ἐν παύτῃ χρόνῳ πάντες οἱ μεγαλοφύεις καλλιτέχνη ἐν τῇ ἀναζητήσει τοῦ τελείου.

Ἡ ὑψηλὴ ἰδέα ἣν εἶχε περὶ τῆς τέχνης του, ἡ ἀπαντος καὶ βαθεῖα μελέτη, τὸ ὑπέρμετρον αἶσθημα τὸν ὠθησαν εἰς τὴν ὑπερβολὴν. καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος παρελκόμενος ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος περιέπεσεν ὡσαύτως εἰς ὑπερβολὴν, καίτοι οὗτος ἐν τῷ παραπτώματι αὐτοῦ τούτῳ ἐκ διαμέτρου δίστατο πρὸς τὸν Γραικόν.

Εἰς τοῦ Γραικοῦ τὰς μεγάλας προσωπογραφίας δὲν πρέπει νὰ βλέπωμεν τὸ σχέδιον ἀνθρώπου παράφρονος ἢ ἰδιότροπον· πρέπει νὰ βλέπωμεν τὸ αἶσθημα τοῦ καλλιτέχνου ὅστις δὲν ἀντελαμβάνετο τὸν Θεάνθρωπον, τὴν Παναγίαν Θεοτόκον καὶ τοὺς Ἀγγέλους ἔχοντας μορφὴν καὶ διαστάσεις ὁμοίας πρὸς πτωχὸν θνητόν. Ὁ Γραικὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποβάλλῃ τὸ αἶσθημα τοῦ πραγματισμοῦ τὸ ὅποιον ἦτο βαθύτατα ἐρριζωμένον ἐν αὐτῷ· οὕτω δὲ ὅτε, ὡς λέγει ὁ Blanc, διὰ τῆς δευτέρας του τεχνοτροπίας ἐδημιούργει νέαν σχολὴν, ἀσκητικὴν ἀμα καὶ πραγματικὴν, συνεδύαζε μίγμά τι μυστικῆς ἐξάρσεως καὶ φυσιολατρικῆς ἀγιογραφίας δι' ἧν ἀπεχωρίζετο πλέον τῆς ἀκράτου βενετικῆς ἀρμονίας.

Παρατηροῦντες τὸ σχέδιον αὐτοῦ βλέπομεν ὡσεὶ ἡ μολυβδὶς ἐδυστρέπει νὰ παύσῃ διαγράφουσα τὴν γραμμὴν τὴν ὁποῖαν ἠσθάζετο καὶ ἀνειροπόλει· φαντασία πού ὅπως παρὰ τὴν δι' αὐτῆς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς Ἀγγέλους.

Ὡς πρὸς τὸν χρωματισμὸν δὲ, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Φραγκίσκου de Pacheco ὅτι διὰ τῆς συχνῆς ἀναψηλαφήσεως τῶν εἰκόνων τοῦ ὁ Γραικὸς ἐπέδωκε νὰ παραστήσῃ τὰ χρώματα κεχωρισμένα καὶ διεστῶτα ἀλλήλων, πρὸς δὲ ὅτι διέσπειρε σπιλώματα ἵνα ἐπιδεικνύῃ ἀνυπαρκτὸν ἰκανότητα παρὰ τὴν γνώμην ταύτην, λέγω, ἰσχυεῖ ἴσως ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἡ ἀνυψηλάφησις, ἐπιχρωμάτισις καὶ σπιλώματα δὲν ἐσκόπων νὰ συγκαλύψωσιν ἀδυναμίαν ἐν τεχνοτροπίᾳ, τὴν ὁποῖαν σήμερον θαυμάζομεν ὡς ἔξοχον, ἀλλὰ νὰ μετριάσωσι τὸν χαρακτήρα τοῦ πραγματισμοῦ δι' οὗ τὸ ἐμφυτόν του αἶσθημα ἀπειτύπων τὰς προσωπογραφίας του καὶ ὅστις, ἂν ἀφίετο ἀσυγκέραστος, θὰ ἐπισκίαζε τὴν πνευματικὴν σφραγίδα τὴν ὁποῖαν ἀναμφιβόλως ἐπεθύμει νὰ βλέπῃ δεσπόζουσαν ἐπὶ τῶν εἰκόνων του. Πρόκειται περὶ πάλης καλλιτεχνι-

κῶν αἰσθημάτων, ἴσως εἶναι αὕτη καὶ ἡ αἰτία τῶν ὑπερβολῶν καὶ ἐλλείψεων τοῦ ζωγράφου.

Β'.

Τὰ πρώτα του ἔργα δὲν εἶναι πολλὰ γνωστά. Ἐν Ἰταλίᾳ ὑπάρχουσι τινὰ ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐξωγράφησε κατὰ τὴν ἐν Βενετία διαμονὴν του, ἀλλ' ἡ δράσις τοῦ Γραικοῦ ἀρχεται ἐκ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν μετέβη εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἐλευσθεὶς ὑπὸ τῆς προσκλήσεως τῆς ὁποῖαν ὁ Φίλιππος Β' ἀπήθυνε διὰ τῶν προσβῶν του πρὸς ἅπαντας τοὺς μεγάλους Ἰταλοὺς καλλιτέχνας. Οὕτω βλέπομεν αὐτὸν ἐγκαταστῆσαν ἐν Τολέδῳ κατὰ τὸ 1577 καὶ ἐργαζόμενον περὶ τὴν «Ἀποβολὴν τῶν ἱματίων τοῦ Χριστοῦ πρὸ τῆς σταυρώσεως» ἣτις μετὰ τοῦ «Ἐπιταφιασμοῦ τοῦ Κόμητος Ὁργάζ» καὶ τῆς «Ἀναλήψεως» ἀποτελεῖ τὴν τριάδα τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἀριστουργημάτων.

Πολλὴ ταχέως ἀπέκτησε φήμην ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐνθα παρὰ τὸ ἀλλόκοτον τῶν τρόπων του τὸν ἐσεβόουντο, καὶ τὸν ἀγάπων δὲν ἐβλάστησε νὰ διεγείρῃ ζηλοτυπίαν καὶ ἔχθραν αἰτίνας ἐξεδηλώθησαν ἀναφανδόν ὅτε κατὰ διαταγὴν τοῦ Φιλίππου Β' ἐξωγράφησε τὸ «Μαρτύριον τοῦ Ἀγίου Μαυρικίου καὶ τῶν Συντρόφων του», τὸ ἔργον δι' οὗ ἀρχεται ἡ ἐξέλιξις τῆς τεχνοτροπίας του καὶ τὸ ὅποιον ὁ βασιλεὺς μὴ εὐρῶν κατ' ἀρέσκειάν του δὲν ἐπέτρεψε νὰ στηθῇ ἐν ἡ θέσει εἶχε προορίσῃ δι' αὐτὸ παρ' ὅλους τοὺς ὑπὸ τοῦ Γραικοῦ καταβληθέντας ἀγῶνας πρὸς μεταπεισμόν του. Ἴσως αἱ ραδιουργαὶ τινῶν φθονούντων τὴν δημοτικότητά του ἐγένοντο ἀφορμὴ νὰ ἐμμεῖνῃ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἀπόφασίν του.

Τοῦτο ὅμως οὐδόλως παρέβλαψε τὴν δόξαν του, καὶ ὁ Γραικὸς ἐξηκολούθησε παράγων ἔργα σπουδαιότατα εἰς πάσας τὰς τέχνας, διότι δὲν ἦτο μόνον ζωγράφος, ἀλλὰ καὶ ἀρχιτέκτων καὶ ἀνδριαντοποιός, πιστεύεται δὲ ὅτι ἦτο καὶ μεταλλοχαράκτης. (Ἔπεται τὸ εἶλος)

ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΥ Ψ'ΕΝ

ΑΤΑ τὴν ἐν Χριστιανίᾳ διαμονήν μου, ἔσχον πολλάκις τὴν εὐκαιρίαν νὰ συναντηθῶ μετὰ τοῦ Ψ'εν, χάρις εἰς φιλικωτάτην σύστασιν ἐνὸς ἐκ τῶν μᾶλλον προσφιλῶν του. Ἐγνώριζον, ὅτι ὁ μέγας δραματούργος εἶχε πολλάκις διακηρύξει, ὅτι ἡ ὑποδοχὴ τοῦ ἔργου του ἐν Γαλλίᾳ τὸν εἶχε κυριολεκτικῶς καταπλήξει. Ἐν τινὶ λοιπὸν συνομιλίᾳ μας, προσεπάθησα νὰ τοῦ ἐξη-

γήσω ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὰ αἰτία τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφοσιώσεως τῶσων συμπατριωτῶν μου: «Ὅλοι σχεδὸν οἱ Γάλλοι ἀνεπάρφημεν χριστιανικῶς, μετὰ τὴν ἰδέαν δηλαδὴ τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς θυσίας. Ἐν τούτοις ὁ ἀγὼν τῆς ζωῆς κατόπιν μᾶς ἐκλόμισε, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ, συνησθάνθημεν ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ἠδύνατο νὰ μᾶς ὑποστηρίξῃ εἰς τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς. Καὶ ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ ἐκέλευ ἄνεγνώσασμεν λαϊμάργως τοὺς Ρώσους μυθιστοριογράφους, οἵτινες μᾶς κατέκτησαν διὰ τὸ θάρρος τῶν ψυχικῶν ἀναλύσεων, διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀγνώστου ἐκεί-

Θ. ΡΑΛΛΗ

Βάγια

νου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἦν μὰς ἕκαμιν, ἄτινα ὅμοις εὐρομεν ἀνίσχυρα ν' ἀποτελέσωσι τὴν βίαν τοῦ βιωτικοῦ καθήκοντος. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν στιγμήν ἤκούσαμεν τοὺς Ἄγγλους καὶ Γερμανοὺς ὁμιλοῦντας περὶ ὕμνων. Ὁ Ἴψεν, ἔλεγον, ἀναζητεῖ τὴν ἀλήθειαν μετὰ πάθους εἰς ὃ οὐδὲν φιλοσοφικόν, πολιτικόν ἢ θρησκευτικόν σέβας θέτει ὄρα. Αὐτὸς βαίνει πάντοτε ἐμπρὸς κωφὸς πρὸς τὰς προλήψεις, ἀδιάφορος πρὸς τὰ μίσση, ἀλλὰ δὲν παύει νὰ ὁμιλῇ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ συγγραφέως, διὰ τὸ καθήκον τῆς εἰλικρινείας ἐκείνης, ἣτις εἶναι ὁ κληρὸς τῶν ἐξόχων πνευμάτων. Ἀμέσως ἐθυσιάσαμεν θαρραλέως εἰς τὸν νέον ἀπόστολον, τὸ αἶσθημα τῶν κοινοτυπιῶν μας, τῶν φωτεινῶν ἰδεῶν, χάριν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου, ἣν ἐλπίζομεν νὰ εὐρώμεν ἐν τῇ χοάνῃ του, μετὰ τῆς τέφρας. Καὶ σὰς λατρεύομεν φανατικῶς, μὲ τὴν κρυφὴν ἐλπίδα μάλιστα, ὅτι βραδύτερον θὰ θελήσητε καὶ νὰ ἐξηγηθῆτε σαφέστερον, νὰ λύσητε τὰ αἰνίγματα. Ἐὰν δ' ἐτολμῶμεν θὰ σὰς ἐλέγαμεν ὅτι εἶναι καθήκον σας νὰ τὸ πράξητε.

Ὁ Ἴψεν ἐμειδιάσεν καὶ ἀπήντησεν:

— Οὐδεὶς ἔχει ἀποστολὴν τινὰ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ, παρ' ὅλην τὴν χαρὰν, ἣν αἰσθάνομαι, ὅταν τόση πληθὺς ἀνθρώπων μοὶ ἀναπαρίσταται, οὐδέποτε ἐσκέφθην ἢ ἐμὲ αὐτόν. Ἐκαστὸς ἐξ ἡμῶν εἶναι τὸ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα τῶν προγόνων του, τῆς ἀτμόσφαιρας ἐν ἣ ἔζησε, τῆς ἀνατροφῆς ἣν ἔλαβεν, ἢ δὲ ἀλήθεια, ἣς τὸ τόσον προσωπικὸν αὐτὸ ὄν εἶναι ἱκανόν, παραμένει ἀλή-

θεια καθαρῶς ἰδιαιτέρα. Ἡ σκέψις νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς ἄλλον ἕτι δι' ἡμᾶς αὐτοὺς μόνον ἔχει ἀξίαν, εἶναι παραλογισμὸς».

Τὸ Σύμβολον αὐτὸ τῆς πίστεως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀρμονικόν μ' ὅ,τι ὁ ποιητὴς ἔγραψε. Δίδει ὅμοις πρὸς τὸ παρὸν τὴν ἀκριβῆ διαπασῶν τῆς διανοίας του. Ὅταν ὁ Ἴψεν ἔγραψε τοὺς Βρυκόλακας ἐπίστευεν, ὅτι ἡ δικκίρυξις τῆς ἀληθείας εἶναι ἀκάθεκτος, ὅτι ἐλκύει τοὺς ἀνθρώπους ὡς ὁ φάρος τὰ πτηνὰ τὴν νύκτα. Ἄλλ' ἡ τύχη τοῦ δράματός του, τὸ σκάνδαλον τῆς παραστάσεώς του, ὁ ἐναντίον του πόλεμος, ἡ ἐπιμονὴ τῆς κατ' αὐτοῦ ὀργῆς, ἄτινα κητέστησαν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀδύνατον τὴν ἐπανάληψίν του ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Χριστιανίας, ὅλα αὐτὰ αἰ ἐναντίον του ὕβρεις, συκοφανταίαι καὶ ἐπιθέσεις ἀηδίασαν τὸν ποιητὴν. Ἐσκέφθη ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν ἀγαπῶσιν τὴν ἀλήθειαν ἀλλὰ τὰ φαινόμενα, καὶ ἔγραψε τὴν Ἀγριόπαλιαν, ἣτις εἶναι σάτυρα παντὸς ὅ,τι ὄνειροπόλησε, καγχασμὸς ἐναντίον ἑαυτοῦ καὶ τῆς αἰσιοδοξίας του, θλιβερά σφαγίαισι τῶν ὀνείρων του. Εἰς τὴν Ἀγριόπαλιαν ὅλα τὰ πρόσωπα ψεύδονται, κατ' ἀρχὰς πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ εἶτα πρὸς ἑαυτὰ.

Ἡ Ἀγριόπαλιαν ἐθριάμβευσεν εἰς τὸ θέατρον, ἐν τούτοις καὶ πάλιν εὐρέθησαν πολλοὶ ἐν ἀμνηστικῇ, εὐράντες, ὅτι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον ὁ Ἴψεν ἐθυσιάσεν ἀπαξ ἔτι ὅ,τι εἶχε λατρεύσει. Ὁ ἀρχιτέκτων Σόλνες δύναται μόνον νὰ δικαιολογήσῃ τὸ παρελθόν.

Καὶ εἶπα εἰς τὸν Ἴψεν:

» Ἀπαράσκειοι νὰ ἐρμηνεύωμεν σύμβολα, ἐξελάβαμεν ὅμας ὡς τὸν ἀρχιτέκτονα Σόλνες, ὅστις οἰκοδομεῖ πύργους, ὅταν δ' ἤκούσαμεν αὐτὸν λέγοντα: « Ὀνειροπόλησα νὰ οἰκοδομήσω κατοικίας φωτεινὰς ὅπου οἱ ἀνθρώποι θὰ ἔζων εὐτυχεῖς, ὅπου πατὴρ, μήτηρ καὶ τέκνα θὰ διηγούντο τὴν ζωὴν των μὲ τὴν εὐδαίμονα πεποιθήσιν, ὅτι εἶναι γλυκεῖα ἢ ἐν τῇ γῆ διαμονὴ καὶ ἢ ἀνὰ μετὰ τῶν ἀπόλαυσις πάντων, ἀπὸ τοῦ μεγαλητέρου μέχρι τοῦ ἐλαχίστου» ὅταν ἤκούσαμεν, λέγω, οὕτω ὁμιλοῦντα τὸν Σόλνες, ἐσκέφθημεν, ὅτι ἐπαύσατε πλέον ἀτενίζων μὲ τὸ αὐτὸ εἰρωνικὸν μειδιάμα πρὸς τὴν ἐρώτησιν: ὁ ἰδεολόγος ἔχει ἀποστολὴν; Καὶ ἐγεννήθη ἐν ἡμῖν τὸ ἐρώτημα: μήπως σεις αὐτὸς ὄνειροπολήσατε νὰ ἐγείρητε συστήματα εἰς ἃ ἡ ζωὴ θὰ εἶναι ὀλιγότερον τραχεῖα διὰ τοὺς ἀδελφούς σας ἀνθρώπους;

— Μὴ λησμονήτε, ἀπεκρίθη ὁ Ἴψεν, ὅτι ὁ Σόλνες, λέγει ἐπίσης: « Ἴσως οἱ ἀνθρώποι δὲν θέλουσι πλέον νὰ τοὺς κτίζωσιν ἐστίας».

Καὶ μετὰ σιγὴν προσέθηκεν:

— Εἶμαι εὐτυχῆς ἀληθῶς διότι τόσον καλῶς ἠγνοήθη ἐἰς τὴν Γαλλίαν».

Ἐφαίνετο δὲ συγχεκινημένος. Εἰς τὴν συγ-

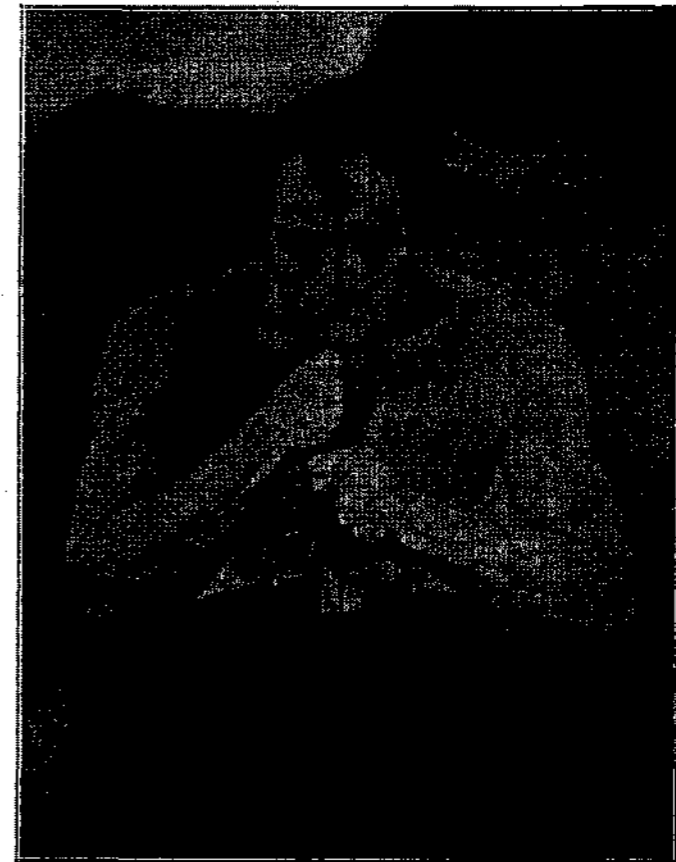
κίνησιν ἐκείνην, — τόσον σπάνιον πρᾶγμα διὰ τὸν γέροντα διδάσκαλον —, ὀφείλω τὴν ἐρμηνείαν τῶν μυστικῶν τοῦ Σόλνες.

Πράγματι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀρχιτέκτων, ὅστις ἐτόλμησε νὰ ἐγείρῃ πύργους εἰς τὸ ἀπειρον, εἰς ὕψος ὅπου οἱ ἀνθρώποι δὲν εἶχον φθάσει. Ἄλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ὄν ἡ πίστις κατέστησε τόσον τολμηρὸν, εἶχεν εἰσδύσει ὁ σκεπτικισμὸς. Δὲν τολμᾷ πλέον ν' ἀνέλθῃ διὰ νὰ στήσῃ τὴν σημαίαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ξυλοδεσιᾶς, ἣν κατὰ τὰ σχέδιά του εἶχον ἀνεγείρει. Ἐν τοιαύτῃ δὲ θλιβερᾷ ψυχικῇ καταστάσει ὁ Σόλνες δέχεται τὴν Χίλντ.

Ἐπὶ τὴν μορφὴν τῆς νεαρᾶς Νορβηγῆς, πρὸς ἣν ὁ μέγας ἀρχιτέκτων εἶχεν ὑποσχεθῆ, ὅτε αὐτὴ ἦτο παιδίον ἔτι, νὰ τῆς ἀνεγείρῃ ἡμέραν τινα μυθωδῶς πανύψυλον πύργον, παρίσταται ἡ Νεότης. Ὁ Σόλνες εἶχεν ὀρίσει ἡμέραν ἐκτελέσεως τῆς ὑποσχέσεώς του καὶ ἡ Χίλντ φθάνει ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν.

«Εἶναι ἀληθές, τοῦ λέγει, ὅτι δὲν τολμᾷς ν' ἀνέλθῃς εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκοδομῶν σου;

— Εἶναι ἀληθές, ἀπαντᾷ ὁ Σόλνες, σχοτοδιωτῶ. Ἄλλοτε ὀκοδόμουν ἐκκλησίας. Καὶ εὐθὺς ὡς τὰς ἀποπεράτου ἀνηρχόμεν διὰ νὰ εὐχα-

Φ. ΑΡΙΣΤΕΩΣ

Ὁ κατακτητής

ριστήσω Θεόν. Σήμερον εάν ανηρόμην εις τας στέγας των οικοδομῶν, ως ανέγειρω, θα έλεγον εις τὸν Θεόν: «Δέν σε χρειάζομαι πλέον. Μοῦ ήρνήθης τήν εὐτυχίαν. Τοῦ λοιποῦ θα ζήσω ὡς εἰδωλολάτρης.»

Τότε δέ ή Νεότης ἀτενίζει τὸν γέροντα Διδάσκαλον καί τοῦ ψιθυρίζει εις τὸ οὖς.

— Τόλμησον ν' ἀνέλθης ἀπαξ ἔτι εις τήν κορυφήν τοῦ οικοδομήματός σου, εἰπέ αὐτά εις τὸν Θεόν καί θα σε ἀγαπήσω.

Ὁ Σόλνες ὑπεσχέθη καί ήγαπήθη. Ἀνέρχεται, ἀλλ' ή πίστις τὸν ἐγκαταλείπει, σκοτοδινιά, πίπτει, ἀποθνήσκει πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Χίλντ.

— Ἀδιάφορον, ἀναφωνεῖ αὐτή, ἐκτός ἐαυτῆς, θριαμβεύουσα. Ἀδιάφορον.... Ἀνήλθεν ἐπὶ τῆς στέγης.

Ἡ ἔννοια τῆς οὕτω διῦλισθείσης καί διευκρινισθείσης ἀλληγορίας εἶναι ἀρκετὰ σαφής. Παρεκάλεσα τὸν Διδάσκαλον νὰ μοι ἐξηγήσῃ τήν φράσιν τοῦ Σόλνες: «Τοῦ λοιποῦ θέλω νὰ ζήσω ὡς εἰδωλολάτρης». Ἡθελα νὰ πληροφορηθῶ μή ἦτο τὸ συμπέρασμα τῆς συνομιλίας μας, ή διαθήκη τοῦ Σόλνες πρὸς τήν Χίλντ.

***

Ἰδοὺ ή ἀκριβής περίληψις τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Ἰψεν καί τῆς ὅλης συνομιλίας μας.

Ἡ πεπολιτισμένη ἀνθρωπότης εἶναι διηρημένη σήμερον εις δύο μέρη: εις τοὺς χριστιανούς καί τοὺς vikings, ὡς τοὺς ὀνομάζει ὁ Ἰψεν μεταχειριζόμενος ἀρχαίαν σκανδιναβικὴν λέξιν. «Εἰς τοὺς Σαγγάς, λέγει ὁ Σόλνες, γίνονται λόγος περὶ τῶν vikings αὐτῶν, οἵτινες ἀπέρχοντο εις μακρυνούς τόπους πρὸς λεηλασίαν, ἐμπρησμούς, φόνους καί ἀρπαγὰς γυναικῶν..... Ἐκεῖ ἦσαν εὐθυμα παλλακάρια! Ὅταν ἐπανάρχοντο οἰκάδε, εἶχον τὸ σθένος νὰ φάγωσι καί πίωσι. Καί ἦσαν φαιδροὶ ὡς παιδιά. Αἱ δὲ γυναῖκες, ὦ! αὐταὶ δέν ἠθελον πλέον νὰ τοὺς χωρισθῶσι!» Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τὸν viking αὐτὸν τὸν δικτυωτὸν χιτωνίτικον καί τήν ἀρπαγήν καί θα ἴδητε πρὸ ἡμῶν τὸν struggleforlifer.

Θὰ ἴδητε δηλαδή τὸν ἀνθρώπον ὃν ὁ ποιητῆς θαυμάζει διότι εἶναι ὁ τέλειος ἀνθρώπος, ὃν τὸ ὅποιον ἐτόλμησε, τὸ ὅποιον ἐξέλεξε τήν ὁδὸν τοῦ ἐνοστικτοῦ, καί ἐφθασεν εις τὸ ἄκρον τοῦ ἐνοστικτοῦ. Οὐδαμῶς ὁ Ἰψεν λέγει, ὅτι οὗτος θα εἶναι καλλήτερος τοῦ χριστιανοῦ, ἀλλ' ή ἔννοιά του κατὰ βάθος εἶναι ὅτι ὁ ἀληθὴς viking ἀξίζει πλεονέκτερον ἐνὸς ἡμιχριστιανοῦ,

ἐνὸς Σόλνες μὲ ἀσθενῆ συνείδησιν, μὴ δυναμένου νὰ ἐλευθερωθῆ τῆς ιδέας τοῦ καθήκοντος καί ὅμως μὴ ὑπακούοντος εις τὸ καθήκον. Ὁ ἡμιάνθρωπος αὐτός, ὅστις καλεῖται πλῆθος, εἶναι ὁ χειρίστος ὄλων. Ὁ ποιητῆς ἀπεχθάνεται τοὺς ψευδεῖς vikings ή τοὺς ἀμφιταλαντευομένους χριστιανούς, διότι εάν ἀφίεντο ἐλεύθεροι, θα δικαιώνουν τὰς ἀμφιβολίας ὑπ' ὧν κατατρυχόμεθα.

Ἰπὸ τοιαύτας ἠθικάς περιστάσεις λοιπὸν, ποία θα ἦτο ή δράσις συγγραφέως, οὗτινος ὀλόκληρος γενεὰ ἀναμένει ἐν σημεῖον;

Τὸ ζήτημα τοῦτο τυρρανεῖ τὸν Ἰψεν. «Δέν γνωρίζει εάν ή ἀνθρωπότης ἐνδιαφέρεται νὰ εἶναι χριστιανή ή viking, εἶναι ὅμως βέβαιος, ὅτι ἐπιβάλλεται εις πάντα ὑποχρεωτικῶς νὰ κτακτῆσῃ τήν ἀλήθειαν δι' ἐαυτὸν. Ὅταν δὲ εις ἕκαστος ἐν συνειδήσει ἀναγνωρίσῃ καί συναισθανθῆ τήν ἀλήθειαν, τότε ή πεπολιτισμένη ἀνθρωπότης, ἥτις μέχρι σήμερον κινεῖται διὰ σημειωτοῦ βήματος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους πάντοτε, θα ἐκκινήσῃ. Ποῦ θα διευθυνθῆ; Ὅπου τήν ὠθεῖ τὸ ἐνοστικτὸν ή τὸ καθήκον; Αὐτὸ ὀλίγον ἐνδιαφέρει. Ἡ σωτηρία τῆς ἔγκειται εις τὸ νὰ φανῆ συνεπῆς πρὸς ἐαυτήν.

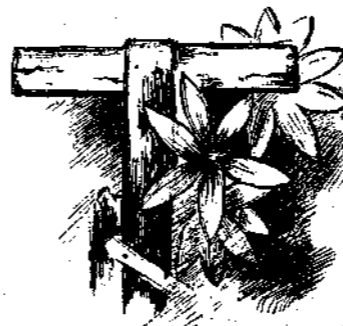
Ἰδοὺ λοιπὸν ποῦ θα περιορισθῆ ή δράσις ἐνὸς ποιητοῦ δέν θα εἶναι ἱεροκλήρυξ, ἀλλὰ ὑποδαυλιστῆς τῆς ἀδιαφορίας ἐκείνης τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος πρὸς τὰς σκέψεις αἰτινες μάλλον τοὺς ἐνδιαφέρουσι. Δέν θα δώσῃ λύσιν γενικὴν διὰ προβλήματα ἀφορῶντα ἕνα ἕκαστον. Τοῦναντίον μάλιστα θ' ἀποφύγῃ τὰ δόγματα. Ὁ σκοπὸς του θα ἐπιτύχῃ εάν, εὐθύς ὡς κλείσῃ τις τὸ βιβλίον, ἀρχίσῃ τὰς ὄνειροπολήσεις, εάν, καθ' ἡν στιγμὴν ἐρωτᾷ ἐαυτὸν ὁ ἀναγνώστης: «τί θέλει νὰ εἴπῃ ὁ ἀνθρώπος αὐτός;» εὕρη τήν ἀλήθειαν δι' ἐαυτὸν.

Ἡ ἀκρόασις λοιπὸν τοῦ Ἰψενείου δράματος προσεγγίζει τήν ἀκρόασιν μουσικῆς Ἐνῶ ὅμως οἱ ἦχοι συγκινοῦσι τήν καρδίαν, αἱ λέξεις ἐπιδιώκουσι τὰς ιδέας, ὁ δὲ ποιητῆς, ἀρνηθεὶς νὰ ἐπιβάλλῃ τήν γνώμην του εις τὸ κοινὸν, ἀνεύρισκει ἅπαν τὸ μεγαλεῖόν του εις τὸ πρόσωπον τοῦ κήρυκος τῆς ἀληθείας.

Ἰδοὺ ή φιλοδοξία τοῦ Ἰψεν. Ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ πύργου τοῦ Σόλνες, κραυγάζει πρὸς τοὺς κυκλοῦντας αὐτὸν: «Δέν εἰμι ὁ προφήτης, δέν φέρω τήν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ σὰς λέγω: πᾶς τις ἔχει ἐν ἐαυτῷ τήν ἀλήθειαν. Τολμήσατε νὰ τήν ἀνεύρητε.

HUGUES LE ROUX

Μετάφρασις Ἀλεξ. Π. Δουζίνα

ἮΝ προσωπικότητα τοῦ Χάυδν χαρακτηρίζει ἀπέριττος ἀπλότης, πίστις καί ἔλλειψις ἐγωισμοῦ, συναδελφωμένοι μετὰ σπανίας ἀκριβείας ἐν πᾶσι καί εὐλαβείας.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν πολυφώνων αὐτοῦ διαγραμματῶν συνείθισε νὰ γράφῃ τὰς λέξεις «in nomine Domini» ή «Soli Deo gloria», καί ἐν τέλει τὰς λέξεις «Laus Deo!» Ἐθιγνώμων ἦτο εις τὸν Θεόν «διότι διεφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ πάσης ὑπεροφίας» καί ὅτε ἐβδομηκοντούτης ἡδὴ γέρον κατὰ τήν ἐκτέλεσιν τῆς «Δημιουργίας» καθ' ἡν στιγμὴν τὸ χωρίον «Γεννηθῆτω φῶς» προεκάλε ἐνθουσιώδη ἐπιδοκιμασίαν, ἀποκρούων ἐξέτεινε τὰς τρεμούσας χεῖρας καί εἶπεν «οὐχὶ παρ' ἐμοῦ, ἔρχεται ἀνωθεν!», τοῦτο δέν ἦτο κενὴ φράσις, ἀλλ' ή ἐκφρασις τῆς ἐνδομύχου πεποιθησεως καί τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι. Ὁ ἴδιος ἐν σχέσει πρὸς τήν «Δημιουργίαν» διηγείται ὅτι «οὐδέποτε ἦτο τόσο ἐυσεβής» ὅσον κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν εἰργάζετο πρὸς σύνθεσιν τοῦ ἔργου τούτου. Καθ' ἐκάστην γονυπετῆς ἐδεύμην τοῦ Θεοῦ «ἵνα μοι παράσῃ δύναμιν πρὸς αἰσίαν ἐκτέλεσιν τοῦ προκειμένου ἔργου». Ἀλλάχου δὲ πάλιν λέγει: «Ὅτε δέν εἶχον πλέον διάθεσιν πρὸς σύνθεσιν, κρατῶν κομβολόγιον περιεπᾶ ἐν τῷ δωματίῳ καί μετὰ πολλὰ «ΑΥΘ» ἐνεπνεύμην νέας ιδέας πρὸς σύνθεσιν».

Ἡ τέχνη αὐτοῦ ἦτο θεῖον δῶρημα καί πᾶσα εὐτυχὴς σκέψις εὐμενὲς δῶρον. Ἐκ τούτου διηγείται, ὅτι ἐν τῇ ἀναγνωρίσει τῶν ἄλλων δέν ἠσθάνατο φθόνον οὐδὲ τὸν ἐλάχιστον ἐγωισμόν. Μετὰ πόσης μετριοφροσύνης ἀνεγνώριζε τήν ὑπεροχὴν τοῦ νεαροῦ Μότσαρτ πιστοῦται ὑπὸ τῶν ἐξῆς δύο ἐκδηλώσεων αὐτοῦ: «Γνωρίζω ὅτι ὁ Μότσαρτ εἶναι ὁ μέγιστος μελοποιός, καί ὅτι τοιοῦτον οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδεν ὁ κόσμος» καί (ὅτε ἐγένετο λόγος, ὡς ὁ Μότσαρτ, καί οὗτος νὰ γράφῃ ἐν μελόδραμα χάριν τοῦ ἐν Πράγα θεάτρου: «Θὰ ἤμην λίαν τολμηρὸς, διότι ὁ μέγας Μότσαρτ, οὐδένα ἄλλον, πλησίον αὐτοῦ ἀνέχεται! — Λίαν ὀργίζομαι, διότι ὁ μοναδικὸς οὗτος Μότσαρτ δέν προσεκλήθη εἰσεῖτι ἐν τινι αὐτοκρατορικῇ ή βασιλικῇ αὐλῇ».

Ἡ εὐλαβὴς μετριοφροσύνη, δι' ἧς ὁ Χάυδν διέβλεπεν ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἐνέπνευσεν εὐσέβειαν καί αἰσθημα εὐ-

γνωμοσύνης καί εις τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, οἵτινες ἐπὶ τῶν πρώτων ὑπὸ ἐπιτυχίας στεφομένων ἔργων ὠφείλον νὰ γράψωσι τὰς χαρακτηριστικὰς λέξεις «éleve de Haydn».

Ἡ ἀφελὴς καθολικὴ εὐλάβεια, ἥτις ἀναντιρρήτως διεφύλαττε καί ἐσωτερικῶς τὸ καθιερωμένον ἔθος, ἦτο ἀνυπέβλητος φραγμὸς μετὰξὺ αὐτοῦ καί τοῦ ἐνεργῶς καί ἐμβριθῶς σκεπτομένου Μπεετχόβεν, ὃν ποτε ἀπεκάλεσεν «ἄθεον».

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία τοῦ Χάυδν ἐγκείται κυρίως ἐν τῇ προαγωγῇ τῆς οἰκιακῆς καί ὀργανικῆς μουσικῆς. Ἐλυσεν ἐν πρώτοις τήν γλώσσαν τῆς ὀρχήστρας, ἣν ἐδίδαξε τήν μητρικὴν γλώσσαν, ἀποδοῦς ἴδιον χρωματισμὸν εις τὰ ὄργανα. Ἡ τετραφωνία βιολίων καθίσταται πνευματικὴ συνδιαλέξι; τεσοῦρων πραγματικῶν αὐτομοκότητων, ὧν οὐ μόνον τὰ ὄργανα ἔχουσιν ἰδιαίτεραν ἀπόχρωσιν, ἀλλὰ καί τὰ θέματα χαρακτηριστικώτατα εις αὐτὰ προσαρ μύζονται.

Ἡ ὀρχήστρα ἥτις καί παρὰ Γλοκκ εἶχε γενικὸν χρωματισμὸν, λαμβάνει ζωὴν παρὰ Χάυδν ὅστις διὰ μακρὰς οἰκειότητος κατάρθρωσεν οὕτως εἰπεῖν ὠτακουστῶν νὰ ἐκμάθῃ τὸν ἴδιον ἐκάστου ὄργανου τόνον. «Δέν ἐξήσκησα μαγικὴν δύναμιν ἐφ' ἐκάστου ὄργανου, ἀλλ' ἐγνώρισα τήν τε δύναμιν καί τήν ἐπευέργειαν πάντων». Τοιαύτην δευσιότητα ἀνέπτυξε περὶ τήν τεχνικὴν διαχείρησιν τῆς ὀρχήστρας ἀπάσης, ὥστε οὕτω μετεβλήθη εις ἐν καλῶς διωργανωμένον ὄλον, ὃ ἕκαστον μέλος ἰδιαιτέρως διαφυλάττει τήν ἰδίαν αὐτοῦ σημασίαν, συμφῶνως πρὸς τήν ὅποιαν ἐκτελεῖται ή ἐργασία.

Ἡ ὀρχήστρα ὑπὸ τήν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα καθίσταται ἡχῶ τῆς πολυφώνου φύσεως· διότι τὰ πάντα ἐν αὐτῇ ἠλιόλουστα καί ζωηρὰ τερετίζουσι, τιττυβίζουσι, παίζουσι, γελῶσι καί ἀγαλλιωσιν. Διότι ὁ θεμελιώδης χαρακτήρ ἀπάντων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ εἶναι ὁ τῆς εὐθύμου καί χαρμωμοῦ νεαρότητος.

Μετ' εὐγνωμοσύνης ἐνοστεριζέται ὁ Χάυδν τὰς σκέψεις, αἰτινες «ἀνωθεν» ἐπέρχονται εις αὐτὸν καί παρακολουθεῖ αὐτὰς μετὰ τοιαύτης ἀδιαφθόρου φαιδρότητος καί ἀκαταπονήτου πίστεως, ὥστε καί ὁ ἀκροατῆς ἀνεπαίσθητως συναρπάζεται ὑπ' αὐτῶν. Διότι ὁ μουσουργὸς αὐτός διετέλεσε μέχρι τοῦ ἐσχάτου γήρατος παιδίον ἐν τῇ εὐγενεστάτῃ τῆς λέξεως σημασίᾳ.

Ἐφ' ὅσον ή μουσικὴ εἶναι προωρισμένη—καί τοιοῦτ' ἔν προορισμὸν, ἀν καί οὐχὶ τὸν μόνον καί τελευταῖον, ἔχει ἀναντιρρήτως—τὰ δεσμὰ, αὐτὰ καί καθ' ἡμέραν φροντίδες καί ἐναντιότητες ἐπιβάλλουν εις τήν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, νὰ λύῃ εὐμενῶς καί νὰ μετάγῃ τὸ πνεῦμα ἀπαρτηρητῶς εις τήν περιλαμπῆ ἀθωότητα καί ἀφροντιστίαν τῆς χρυσοῦς παιδικῆς ἡλικίας, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ πατὴρ Χάυδν θα διατελῆ νέος καί οἱ φθόγγοι αὐτοῦ θα θέλωσι καί θα δροσίξωσι τὰς καρδίας.

*) Χαρακτηρισμὸς τοῦ ἐνδόξου μουσουργοῦ ἐκ τῆς προσεχῶς ἐν τῇ «Βιβλιοθήκῃ Μαγασίῃ» ἐκδοθησομένης «Ιστορίας τῆς μουσικῆς», κατὰ μετάφρασιν ἐν τῆς Γερμανικῆς ἐπὶ Α. Ν. Μάλλου.

F. STUCK

Ἀθῆναι

ΤΙ ΜΟΥ ΛΕΝΕ ΟΙ ΠΑΠΑΡΟΥΝΕΣ.

Στὴ Ραουτεντελάιν

ΒΕΛΑ στὰ δλόχροσα στὰ-
χουα όταν πηγαίνω κά-
ποτε τὸ μεσημέρι καὶ
εἶμαι μόνος καὶ εἶνε
ἡ ψυχὴ μου θαμπω-
μένη ἀπὸ τον ἥλιον
τὸν πολὺ, νοιώθω—οἱ
παπαρούνες ἔχουν
μαγνήτη στὴ καρδιά
τῶν καὶ με δέρνουν.

Ἰδέες τρελλές καὶ
κόκκινες ἀναδίδονται

ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν καὶ δέρνονται στὴ ψυχὴ μου.
Καὶ ξαπλώνομαι χάμαι κοντὰ τῶν καὶ τίς κυτ-
τάζω—μου φαίνεται κυττάζω τὰ χεῖλη τῆς Ἀ-
γαπημένης μου όταν κινουῦνται ἀνάλαφρα ἀ-
νάλαφρα, ἀπὸ τὸ διάβα τῆς ἀνάμνησης τῶν ὤ-
μορφων ἡλιῶν.

Ἐσκεθῆκατε ἄρα γε ποτὲ πόσα μυστήρια
θα τελουῦνται στὶς μεγάλες ἐρωτικὲς παρτάδες
τῶν ἀγρῶν τὴ νύχτα όταν τὰ σπαρτὰ κοιμοῦν-
ται κουρασμένα τὸν ἥσυχο ὕπνο τῶν εργατι-
κῶν καὶ τιμῶν καὶ οἱ παπαρούνες ἀγρυ-
πνοῦν; Ἀκούσατε ποτὲ τὰ μεσάνυχτα τὸ

βουητὸ τῆς ἀγάπης ἀπάνω στὰ χωράφια καὶ
εἶδετε ποτὲ σας τὰ ξημερώματα τὰ θύματα
τῆς ἡδονῆς ἀπάνω στὴ γῆ καὶ τὴ κομάρη τῆς
ἀγάπης ἀπάνω στὰ φύλλα καὶ τὴ χαρὰ τῆς
δημιουργίας μέσα στὰ μπουμπούκια; Ξεφυλ-
λισμένες κοιτῶνται χάμαι ἀπὸ τὴ πολλὴν ἀ-
πόλαση οἱ παπαρούνες ποῦσαν ἀνοιχτὲς τὸ
δειλινὸ καὶ ὄσες ἦσαν μισάνοιχτες εἶνε ἀνοιγ-
μένες τώρα καὶ ἔχουν ἀπάνω στὰ φύλλα τὸν
ἴδρο τῆς ἡδονῆς—ὡσαν δροσοῦλα, καὶ ὄλες οἱ
κλειστὲς καὶ παρθένες τὸ βράδυ εἶνε τὰ ξημε-
ρώματα ἀνοιγμένες λίγο καὶ κυττάζουν τὸ φῶς
καὶ κοκκινίζουν...

Ξαπλώθηκα προχθὲς χάμαι κοντὰ τῶν καὶ
ἐπροσπαθοῦσα ν' ἀκούσω τί μου λένε.

Μοῦ φαίνεται αἶμα τρέχει μέσα στὰ φύλλα
τῶν. Μοῦ φαίνεται εἶνε κόκκινα στόματα ποῦ
ἀνθίσανε ξάφνου κάτω ἀπὸ τὴ πυρὰ τοῦ ἡλιου
καὶ ἀργοκινουῦν τὰ χεῖλη τῶν καὶ μοῦ μιλοῦνε.
Τί ἄρα γε μοῦ λένε; Σκύθω καὶ ἀκούω. Τὰ μά-
γουλά μου δέρνει τὸ αἶμα τῆς ντροπῆς. Ἀ-
πάνω μου περνοῦν ὄλες οἱ ἀναπνοὲς τῶν γυ-
ναικῶν ποῦ ἀγάπησα καὶ ὄλες οἱ ἀναμνήσεις
τῶν ἀμαρτωλῶν νυχτῶν. Κόκκινη ἀνθισθὲν ἔ-

ΔΟΥΒΡΟΝ

Ἡ Ἀρτεμις τῶν Βερσαλλῶν

ρωτικῶν μυστηρίων οἱ παπαρούνες μοῦ λένε
γιὰ δλα τὰ ἐνότικτα τὰ ταπεινὰ τῆς ἀγάπης,
γιὰ δλα τὰ μυστικά τὰ ζωῶδη ποῦ κρύβονται
κάτω ἀπὸ τὸ δέρμα μου. Καὶ θυμοῦμαι τίς γυ-
ναῖκες ποῦ ἐπόθησα... Καὶ θυμοῦμαι τίς θεο-
μὲς νύχτες τῶν καλοκαιριῶν ποῦ γυμνωνο-
ται τὰ μπράτσα καὶ γυμνωνοῦνται οἱ ψυχὲς καὶ
πέφτουν κουρασμένα καὶ ἀπαρηγόρητα τὰ κορ-
μὰ τῶν παρθένων ἀπάνω στὰ σεντόνια...

Καὶ θυμοῦμαι δλα τὰ ἄσημα καὶ γυμνά ποῦ
εἶδα, τοὺς κισσοὺς πέρα στὰ δάση ν' ἀγκαλι-
ζοῦνε τὰ δένδρα... Καὶ τὰ χρώματα πέρα στὴ
δύση ν' ἀπλώνονται καὶ νὰ συμίγουν ἀπάνω στὰ
νερά. Τὴν ἡδονὴ θυμοῦμαι τῆς γῆς όταν ἀ-
νοιγεται στὰ πρωτοβόρρα. Κάποιος Ἔρως αἰώ-
νιος χύνεται ἀπὸ τὸν ἥλιο τὴν ἡμέρα ἀπάνω
στὸ χῶμα καὶ ἀπάνω στὴ θάλασσα. Κάποια Εἰ-
λικρῆεια ἄσημη καὶ ζωῶδης χύνεται ἀπὸ τὸν

ἥλιο. Καὶ νοιώθω τοὺς σπόρους ν' ἀνατριχιά-
ζοῦνε μέσα στὴ γῆ. Καὶ νοιώθω τίς παπαρού-
νες—σύμβολα τῆς ἡδονῆς καὶ τῶν ὄρασμων
ν' ἀνορθώνονται καὶ νὰ κυματίζουν ἀπάνω
στὰ χωράφια—σημαῖες μικροσκοπικὲς τῆς ἀ-
γάπης—καὶ νὰ κηρύσσουν μιὰ Μεγάλην Ἀ-
λήθεια στὰ χόρτα γύρω καὶ στὰ πολύκαρπα
σπαρτὰ καὶ στὶς πεταλοῦδες ποῦ περνοῦν καὶ
στοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἀκούνε τίς ἀρωματώδεις
καὶ ἀπόκρυφες φωνὲς τῶν λουλουδιῶν.

Ἡ Ραουτεντελάιν με τὴ πορφήρα τῆς ἡδο-
νῆς ντυμένη, με παπαρούνες μεγάλες ὀλινο-
κτες στεφάνι γύρω στὰ χρυσὰ στάχυα τῶν μαλ-
λιῶν. Παπαρούνα καὶ αὐτὴ πελώρια, ἀνορθώ-
θηκε ξάφνου μπροστὰ μου μέσα στὶς ἄλλες
παπαρούνες—Ἀδελφὴ τῶν ἐκείνη μεγαλειτέρα
—ἀνορθώθηκε μέσα στὴ ψυχὴ μου ὡς τὸ αἰώ-
νιο Σύμβολο τῆς Ἀγάπης ὡς ἡ Κόκκινη Ἐν-
νιο

οάρκωσις τῆς ἀληθινῆς Ζωῆς καὶ τῆς ἀληθι-
νῆς Ἀλήθειας. Τὰ χλωρὰ καὶ ἀρρωστημένα Ἰε-
δανικά μου πεθάνανε στὰ πόδια τῆς. Ἐνοῶσα
τὴ μεγάλη σοφία τῶν ἀμαθῶν καὶ τῶν ἀπλοῦ-
κῶν. Ὁ κόσμος εἶνε ὡμορφος ἀκόμη καὶ ἡ
χαρὰ τῆς ζωῆς πλημμυρεῖ τοὺς κάμπους,
πλημμυρεῖ τὴς καρδιές. Ἡ Ζωὴ εἶνε ἡ Με-
γάλη Θρησκεία. Ἡ Ραουτεντελάτν, ἡ Ἐμπνευ-
σις, ἡ Ἀλήθεια, ἀνορθώθηκε μπροστὰ μας
προχθὲς μέσα στὴς παπαροῦνες. Κι' ἕνας Πό-
θος κόκκινος ἐρριξε βλαστὸς μέσα στὴ ψυχὴ
μου, ἀπάνω στὰ ἐρείπια τῆς Πίστης καὶ Χαρᾶς
κι' ἐπάνω στὰ ἐρείπια τῶν Ἐλπίδων. Κι' ἐπὶ-
θῆσα ν' ἀνοίχουν τὰ στῆθη μου καὶ ν' ἀνοι-
χτούν τὰ παράθυρα καὶ οἱ πρῶτες τῆς ψυχῆς
μου καὶ νὰ μπῆ μέσα τὸ φῶς καὶ νὰ μπῆ ὁ ἡ-
λιος ὀλιος καὶ ὁ ἀνεμος τῶν ὑψηλῶν βουνῶν
καὶ νὰ σκιστοῦνε τ' ἀπέραστα δίχτυα τῶν ἀρα-
χνῶν ποῦ πλέκονται καὶ ὑφαίνονται τόσα καὶ
τόσα χρόνια στὴ ψυχῆ μου καὶ νὰ πάρω ἀπὸ
τὸ χεῖρ τὴν Ἀγαπημένη μου καὶ νὰ μαθήσομε
ὅσα κρίνα ζοῦνε ἀκόμη μέσα μας καὶ ὄσες ἰ-
τιές καὶ νὰ ριξομε χρυσάνθεμα καὶ ρόδα καὶ
παπαροῦνες στὰ κεφάλια καὶ νὰ τρέξομε χεῖρ-
χεῖρ νὰ προσκυνήσομε τὸν Πατέρα Ἡλιο. Τὸν
πατέρα Ἡλιο τὸν Μόνο Θεὸ καὶ ν' ἀνοίχτοῦνε
αἱ ψυχές μας καὶ νὰ ριξομε μέσα τῶν τῆς ἀχτι-
νες καὶ τὴν ἀγάπην ποῦ χύνει καὶ τὴ ζωὴ καὶ
τὰ γόνιμα ξιλιὰ ἀπάνω στὰ χεῖλν καὶ τὴ δύ-
ναμν στὰ μπράτσα καὶ τῆς ὡμορφῆς ἀνατριχι-
λες ἀπάνω στὰ κορμιά...

Καὶ νοιώθω τὴν αἰσθητικὴν μαγνήτη ἔχουν στὴ
καρδιά τῶν οἱ παπαροῦνες καὶ με σέρνουν καὶ
γιατὶ πλημμυροῦνε τὴ ψυχὴ ἀπὸ ἄλλο. Μέσα
ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν, ἀπὸ τὴ πορφύρα τῶν μέσα,
νοιώθω τὸ προαίσθημα μιᾶς μεγάλης Ἀνατο-
λῆς. Καὶ μοῦ φαίνονται ὄσες οἱ παπαροῦνες
εἶνε μικρὰ, μυστηριώδη ἀνθίνα χεῖλν ποῦ
τραγουδοῦνε μέσα στοὺς κάμπους τὴ χαρὰ τῆς
ζωῆς, καὶ πλέκουνε κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο τὸ
τραγοῦδι τῆς Ἀγάπης.

Τίς κυττάζω κι ἀνατέλλει πάλι μέσα μου ὁ
Ἀπόλλων. Ὁχι, ὁ Μεγάλος Θεὸς δὲν ἀπέθανε.
Τὸ χαμόγελο τῶν προγόνων μας εἶνε ἀθάνατο
καὶ χύνεται ἀκόμη γύρω μας στὴς ἀπαλές κολ-
πώσεις τῶν βουνῶν μας κι' ἀνθεῖ μέσα στὴς
παπαροῦνες καὶ στὰ ρόδα καὶ κοιμᾶται στοὺς
μενεξέδες καὶ πλέκεται μέσα στὰ δάση μας κι'
ἀπλώνεται τὸ βράδυ γολάνιο καὶ μεγαλόπρεπο
πέρα στὰ δῦση.

Κι' ἀποκαλύψετε καινούργιες ἀστράφτουνε
μέσα μου! Καὶ συλλογοῦμαι. Ποιὸς ξέρει ἂν
ὅλο τὸ Σύμπαν δὲν εἶνε μία πελώρια Σκέψη
— ποιὸς ξέρει ἂν ἡ κίνησις ἡ αἰωνία τῆς θά-
λασσης καὶ τῶν ἀστρῶν καὶ τῶν καρδιῶν δὲν
εἶνε ἡ κίνησις ἡ ἀπαραιτήτος τῶν κυττάρων
γιὰ νὰ σχηματισθῆ ἡ Σκέψη; Κι' ἐστὶ ξεσκε-
πάσεται στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου ἡ μεγάλη
Ἀρμονία τοῦ κόσμου. Ὅλοι εἴμασταν ἀδελ-
φοί. Εἴμαστε λέξεις καὶ συλλαβές καὶ γράμ-
ματα τοῦ Μεγάλου Πνεύματος, νότες μικρῆς
καὶ νότες μεγάλης τῆς Μεγάλης Συμφωνίας.
Ἡ Θρησκεία τῆς ἀγάπης ἀνέτειλε μέσα μου.
Ἀγαπᾶ τὸ κύμα ποῦ φουσκώνει κι' ἀνεβο-
κατεβαίνει καὶ τρέχει κι' ἀπλώνεται στὸν
ἀγμο. Ἀγαπᾶ τὸ ἐντομο ποῦ χορεύει στὴν α-
χτίνα τοῦ ἡλίου, τὴ κίνησιν ἀγαπᾶ τῆς ψυ-
χῆς ποῦ διαγράφει μιὰ σκέψιν καὶ χρωματίζει
ἕνα αἰσθημα καθὼς ἀγαπᾶ καὶ τὴ κίνησιν τῶν
ἀστρῶν ποῦ διαγράφουν ἀστερισμοὺς καὶ χρω-
ματίζουν γαλαξίες.

Κι' ἀγαπᾶ ἀκόμη τὸν ὄφι ποῦ σέρνεται καὶ
λερώνει τὴ γῆ καὶ τὸ λεοντάρι ποῦ σκίζει στὰ
νύχια τοῦ τὴν δορκάδα καὶ τὴν ὡμορφὴν δορ-
κάδα με τὰ μεγάλα μάτια ποῦ πεθαίνει στὰ νύ-
χια τοῦ λεονταρίου. Ἀγαπᾶ τὸ ρόδο ποῦ ἀ-
νοίγει τὰ φύλλα του σιγὰ σιγὰ καὶ με τὴ μι-
κρὴ του αὐτὴ κίνησιν συντρέχει στὴ Σκέψιν τὴ
μεγάλν κι' ἀγαπᾶ τὸ σκουλήκι ποῦ σέρνεται
ἐπάνω του καὶ τὸ μολύνει... Ἀγαπᾶ τοὺς μι-
κροτέρους μου ἀδελφούς—τὴς πέτρες καὶ τὰ
δένδρα καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ ρυάκια ποῦναι μι-
κρὰ καὶ δὲν μποροῦν ἀκόμη καὶ δὲν θὰ μπο-
ρέσουνε ποτὲ νὰ ποῦνε τὸ γλυκὸ ὄνομα τοῦ
Πατέρα. Κι' ἀγαπᾶ καὶ τοὺς μεγάλους μου ἀ-
δελφούς τ' ἀστρα καὶ τὴ θάλασσα καὶ τὴν νύ-
χια καὶ τὰ περὺψηλα βουνὰ καὶ τὴς πυρκαϊές
καὶ τὰ μεγάλα ἀστροπελέκια. Τὸ νοιώθω εἴμα-
σταν ἀπὸ τὸν ἴδιο Πατέρα—ὅλα τὰ συστατικά
τῶν ἀδελφῶν μου σπαράζουνε μέσα μου καὶ
ζοῦνε κι' ἀγαποῦν. Κάθομαι τὸ βράδυ κοντὰ
στὴ θάλασσα τὴ Μεγάλν μου Ἀδελφῆ καὶ τῆς
λέω σιγὰ σιγὰ ὅλη μου τὴν ἀγάπην. Καὶ μοῦ ἐ-
ξομολογῆται κι' αὐτὴ σιγὰ, σιγὰ, κάτω στὴν
αμμουδιά τὴ νύχια ὅλη τῆς τὴν ἀγάπην. Δὲν
εἶμαι ξένος στὸν κόσμον, ὡς ἐνόμιζα. Εἶμαι
στὸ σπῆτι μου, στὸ σπῆτι τοῦ Πατέρα μου Ὅλα
ξεσκεπάζονται τώρα στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου.
Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀδελφῶν ἐγένηκε. Τὸ
θαῦμα τῆς ἀγάπης ἀστράψε μέσα μου. Ὁ Χρι-
στός ἦτον ἀδελφός μου. Κι' ὁ ἀσπίτης ἀρι-
στερὰ του ἦταν ἀδελφός μου κι' ἐκεῖνος. Ὅλα
τὰ νοιώθω τώρα. Τὸ θαῦμα τῆς Ἀγάπης, Ραου-
τεντελάτν, τὸ θαῦμα τῆς Ἀγάπης, ἀστράψε
μέσα μου.

ΚΑΡΜΑ ΝΙΡΒΑΜΗ

Ἡ ΑΓΑΠΗ

Μύρια βάσανα καὶ πόνους
καὶ φαρμάκια μᾶς ποτίζει
Ἡ ἀγάπη ποῦ τὴ νεϊότη
ὡμορφαίνει καὶ στολίζει.

Μὰ ὁ πειὸ μεγάλος πόνος,
μὰ ἡ πειὸ μεγάλη λύπη,
Εἶναι μέσ' ἀπ' τὴν καρδιά μας
ἡ ἀγάπη ὅταν λείπη.

ΕΛΕΝΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Ο ΓΥΖΗΣ

ΔΙΑΣΗΜΟΣ Ἐλβετός
κριτικὸς Οὐίλλιαμ Ρίτ-
τερ, εἰς τὸν ὅποιον ὀ-
φείλομεν τόσας βαθεῖας
αισθητικὰς μελέτας
περὶ μεγάλων καλλι-
τεχνῶν—καὶ ὁ ὅποιος
ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ μέγα
εὐρωπαϊκὸν κοινὸν καλ-
λιτέχνας, ὅπως ὁ Μπαί-
κλιν, ὁ Γύζης, ὁ Σεγαντίνη, ὁ Γρηγορέσκο—μᾶς
δίδει μίαν σειράν τῶν μελετῶν αὐτοῦ εἰς ἕν βι-
βλίον (*). Καὶ τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶνε χαρὰ καὶ ἀπό-
λαυσις ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἀγαπῶντας τὰ ὄρατα
καὶ μεγάλᾳ ἔργα εἰς τὴν τέχνην εἶνε χαρὰ καὶ
ἀπόλαυσις καὶ δι' ὅσους ἠμποροῦν νὰ αἰσθαν-
θοῦν μέχρι ποῖας δικαιοσύνης τῆς μαχείας τοῦ
σχεδίου καὶ τοῦ χρώματος ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ
ἡ μαχεία τοῦ λόγου καὶ τῆς φράσεως τοῦ συγ-
γραφέως.

Ὁ Οὐίλλιαμ Ρίττερ εἶνε σήμερον ὄχι μόνον
εἰς ἀπὸ τοὺς πρυτάνεις τῆς κριτικῆς τῆς τέ-
χνης, ἀλλὰ καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀριστοτέχνας
τοῦ γαλλικοῦ ὕφους. Σπανίως ἡ δύναμις τῆς λέ-
ξεως καὶ ἡ μουσικὴ τῆς φράσεως ἐφθασαν εἰς
τόσην ἐντέλειαν καὶ τόσην γοητείαν καὶ οὐ-
τως ἐξηγεῖται διὰτὶ τόσα εἶνε τὰ περιοδικὰ
δημοσιεύματα—εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ
κόσμου—ἀπὸ τὰ ὅποια ὁ Ρίττερ συνέλεξε
τὰ σήμερον εἰς τὸν τόμον δημοσιευόμενα ἄρ-
θρα του.

Οἱ ζωγράφοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀναφέρονται
αἱ μελέται, αἱ ἀποτελοῦσαι τὸν νέον τόμον τοῦ
Ρίττερ εἶνε: Ὁ Νορβηγὸς Μοῦγγ, ὁ Πολωνὸς
Μεχάρφερ, ὁ Ρουμᾶνος Γρηγορέσκο—τὸν ὅποιον
διαφορετικὰ τιμοῦν οἱ Ρουμᾶνοι παρ' ὅσον ἡμεῖς
εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ κάμωμεν διὰ τὸν μέγαν Γύ-
ζην μας—ὁ Ἀμερικανὸς Ἐρμάν Οὐρβεν, ὁ
Ἕλλην Γύζης, ὁ Ἐλβετὸς Βέλτι, καὶ τέλος ὁ
Μπαϊκλιν. Μερικὰ ἄλλα ἐκ τῶν μελετῶν ἀνα-
φέρονται εἰς θέματα μουσικὰ—διότι ὁ Ρίττερ
εἶνε εἰς ἕκ τῶν πρώτων βαγνεριστῶν, ὑπῆρξε
φίλος τοῦ Βάγνερ—τὸ ἔργον του δὲ περὶ τῶν
παραστάσεων τοῦ Μπέρνιουτ εἶνε κλασικόν.

Εἰς τὴν συλλογὴν αὐτὴν τὸ ἄρθρον περὶ τοῦ
Μπαϊκλιν εἶνε ἴσως τὸ τελειότερον ὑπὸ ἔποψιν
κριτικῆς δυνάμεως, ἐνῶ τὸ περὶ τοῦ Γύζην εἶνε
τὸ ἐνθουσιωδέστερον. Ὁ Ρίττερ τὸν Γύζην δὲν

θεωρεῖ ἀπλῶς μέγαν καλλιτέχνην. Τὸν θεωρεῖ
ὡς ἕνα σταθμὸν τῆς τέχνης κατὰ τὸν 19'
αἰῶνα. Ὅπως εἶνε, κατ' αὐτόν, αἱ μεγάλα κο-
ρυφαὶ τῆς ζωγραφικῆς κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα:
ὁ Ἰγγρες, ὁ Δελακροά, ὁ Σασσεριῶ, ὁ Γου-
σταῦος Μορώ, ὁ Πουβίς δὲ Σαβάνν, ὁ Σεγαν-
τίνη, ὁ Μπαϊκλιν καὶ ὁ Γύζης. «Αὐτοὶ κορυφώ-
νουν τὴν ὀροσειρὰν τῶν ὑψηλῶν σκέψεων καὶ τῶν
μεγάλων ἰδανικῶν συλλήψεων, ἡ ὅποια δεσπό-
ζει τῶν γονίμων πεδιδάων, τῶν δασῶν καὶ τῶν
τελμάτων ὅπου κινεῖται οἱ ἀριστοτέχνας τῆς
τοπογραφικῆς καὶ τοῦ ξηροῦ πραγμ' τισμοῦ».

Τὸ περὶ Γύζην ἄρθρον, δημοσιευθὲν εἰς τὸ ἰτα-
λικὸν «Ἐμπόριον», ἰταλιστῶ κατ' ἀρχάς, εἶνε
ἡ ποιητικώτερα, ἂν ὄχι ἡ βαθυτέρη μελέτη,
περὶ τοῦ Ἕλληνος καλλιτέχνου. Ὁ Ρίττερ ὀνο-
μάζει, με θαυμασίαν εἰκονικότητα, τὸν Γύζην
«Παξιτέλην ζωγράφον», κρίνων δὲ τὴν περι-
φημον «Βαυκρίαν» του, τὴν εὐρισκομένην σήμε-
ρον εἰς τὴν Νυρεμβέργην, γράφει: «Ἡ πόλις
τοῦ Βολγκεμουθ, τοῦ Δύρερ καὶ τοῦ Χάνς Σάξ
ἠμπορεῖ νὰ καυχᾶται πλέον, ὅτι κατέχει τὸν
τελειότερον θησαυρὸν ἐλληνικῆς τέχνης ἀπὸ
τῆς ἐποχῆς τῆς ἀπαρχμύλλου γλυπτικῆς, τῆς
ὅποιας τὰ λείψνα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν.
Ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ κανεὶς ζωγραφικὴν,
πλέον προσομοίαν πρὸς τὴν γλυπτικὴν αὐτήν:
ὀλίγον χρειάζεται διὰ νὰ φαντασθῶμεν ὅτι τὰ
ἔργα τοῦ Ἀπελλοῦ καὶ τοῦ Γύζην δὲν θὰ διε-
κρίνοντο ἀπ' ἀλλήλων πρὸς ἕκ τῆς ὑπογραφῆς
μόνον».

Ἡ ἐλληνικότης αὐτὴ ἔκαμεν ὥστε ὁ Γύζης
νὰ μείνῃ ἐπὶ ἐτη παρεγνωρισμένος ἐν μέσῳ τῆς
βαρεῖας καλαισθησίας, ἡ ὅποια δεσπόζει εἰς τὰ
ἐργαστήρια τοῦ Μονάχου, καὶ νὰ μὴν ἐκτιμηθῆ
ὅσον ἔπρεπεν ἡ λεπτότης τοῦ «ἐλληνικοῦ ἀρι-
στοκρατικοῦ» αἰσθηματός του. Οἱ συνάδελφοί
του, λέγει ὁ Ρίττερ, τὸν ἐτίμων καὶ τὸν ἐσυμ-
βουλεύοντο ὡς αὐτὴν τὴν ἀρχαιότητα. Ἀλλὰ τὸ
κοινὸν δὲν ἦτο ἱκανὸν ν' ἀνέλθῃ μέχρι τοῦ ψυ-
χικοῦ καὶ ιδεώδους κάλλους τοῦ ἔργου του. Τὶ
διαφορὰ ἂν εἴη εἰς τὴν Γαλλίαν τῶν Πουβίς
δὲ Σαβάνν καὶ τῶν Μορώ, ἢ εἰς τὴν Ἀγγλίαν
τῶν Μπάρν Ζόουινς καὶ τῶν Μίλλξι!

Ὡς σχεδιαστής, κατὰ τὴν Ρίττερ, ὁ Γύζης
δὲν ἔχει τὸν ὁμοίον του εἰς τοὺς νεωτέρους χρό-
νους. «Διότι ὄχι μόνον ἐσχεδιάζεν ὄρατα· ἀλλ'
ἐξεφράζετο διὰ τοῦ σχεδίου, ὅπως ἐκφράζεται
κανεὶς διὰ τοῦ λόγου». Καὶ παρὰ τὸ σχέδιόν
του ἀπαράμιλλον εἶνε καὶ τὸ χρώμα του, σε-
μνὸν καὶ σοβαρὸν εἴτε εἰς τὴν παιδρότητα καὶ
τὴν πολυχρωμίαν, (τὸ κυανὸν τῆς «Βαυαρίας»

(*) William Ritter: Etudes d' art etranger —
Paris.—Mercure de France.—1906. Τιμὴ 3.50 φρ.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

του επάνω εις τὸ ἀργυρόχρουν βάθος), εἴτε εις τὸ πένθος καὶ τὴν ἐξάντλησιν, (τὸ σκοτεινὸν καὶ φριχτὸν «Τάμμα», τὸ ὅποιον τέλος εὐρίσκεται ἤδη εἰς τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἀγούσαν).

Ἄλλὰ πρέπει τώρα ὅτε τέλος ἐν μέρος—ἐν ἐλάχιστον μέρος—τῶν ἔργων τοῦ Γύζη, πρόκειται νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, νὰ δώσωμεν, κάποτε, ὁλόκληρον τὴν μελέτην αὐτὴν τοῦ Ρίττερ περὶ Γύζη—περιμένοντες τὸν τόμον, τὸν ὅποιον ὁ βασιλεὺς Ἑλβετὸς κριτικὸς μᾶς ἐτοιμάζει περὶ τοῦ Ἑλληνος ἀριστοτέχνου. Α.

ΔΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΓΥΖΗ

[Ἐκ' ἐκδοσιῶς τῆς Ἐκδόσεως εἰκόνων τοῦ Νικολάου Γύζη εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν Σύλλογον τοῦ Μονάρχου ὁ εἰδικὸς τεχνικρῆτις τῶν «Νεωιῶτων Εἰδήσεων» τὰ ἐξῆς ἀναγράφει περὶ τῆς ἐν γένει θεάσεως τοῦ μεγάλου Ἑλληνοῦ ζωγράφου:]

Ὅσον περισσότερον κατανοεῖ τις τὸ ἀτομικόν, ἀνεπηρέαστον ἔργον τοῦ ἀξιοθαυμάστου τούτου Ἑλληνοῦ, τόσο κερδαίνει αὐτὸς τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην μᾶς. Οὐδόλως κατενόησαν αὐτὸν οἱ σύγχρονοὶ του καὶ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἀπέτρεψαν αὐτὸν ν' ἀναπτύξῃ τὸ ἦθος τῆς ψυχῆς του, τὸν τύπον τοῦ καλοῦ τὸν ἀναβλύζοντα ἐν τῇ καρδίᾳ του.

Οὕτω δὲ συνέβη ἐν τέλει νὰ ζωγραφῆσῃ παντοῖα ἔργα παρὰ τοὺς πόθους τῆς καρδίας του, ἀλλὰ σύμφωνα πρὸς τὴν σύγχρονον καλαισθησίαν καὶ ψευδῆ παρέχοντα εἰκόνα τῆς ἀτομικότητος καὶ ιδιοφυίας του. Τὸ αὐτὸ εἰς πολλοὺς συνέβη κατα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἄδικον θὰ ἦτο νὰ μεμφθῆ τις ἐπὶ τούτῳ μόνον τὸν Γύζην. Ὅπως θὰ ὑπέστη βασάνους!

Διότι ἦτο φύσει διανοητής, διάπυρος, καλλιτεχνικὴ ψυχὴ, πλήρης λαμπρῶν ὀνείρων, πλήρης ἰδιαζούσης πλουσίας ἀντιλήψεως, πλήρης τολμηρῶν σχεδίων καὶ ἐμφαρομένη ἀισθημάτων εὐγενοῦς φύλης. Ρίψατε τὸ βλέμμα σας πρὸς τὰ

δύο πλαίσια δεξιᾷ ἐν τῇ γωνίᾳ παρὰ τὴν ἐστίαν! Ὅποια κεκρυμμένη ἐνδόμυχος πυρὰ πληροὶ τὰ μικρὰ ταῦτα σχεδιάσματα, τόσο διάφορα κατὰ τὸ θέμα, συντήκουσα ὁμως αὐτὰ εἰς ἀρμονίαν χρωμάτων. Ἀρμονία χρωμάτων διαπνέει πάντα χαριέντως, ἡρέμως συνυφασμένη ἐκ παραδόξων τόνων, οἵτινες φαίνεται ὅτι ἠτληθήσαν ἐκ τῆς θαλάσσης μεσημβρινῶν ἀκτῶν. Οὐδεὶς Γερμανός, οὐδεὶς Γάλλος ἐφεύρε τὴν μουσικὴν αὐτὴν κλίμακα. Καταφαίνεται ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ὅλος ἰδιάζουσα ἀντιληψὶς χρωμάτων καὶ ρυθμικῆς. Καταφαίνεται ἐν αὐτοῖς ὁ Ἑλληνας.

Καὶ τὸ ἑλληνικὸν αὐτὸ, τὸ μὴ ἐπίκτητον ἀλλὰ τὸ ἐμφυτον, τὸ ἐν τῇ φυλῇ ἐνυπάρχον ἐκδηλοῦται σαφέστερον εἰς τὰ ἐν μέρει θαυμάσια σχεδιογραφήματά του. Κεφαλαὶ παρθένων, προσωπογραφίαι, τὰ πάντα μέχρι τῶν μικροτάτων γραμμῶν ἀποπνέουσι τὴν ἰδιάζουσαν ἀντιληψὶν τοῦ δημιουργοῦ των. Τὴν αὐτὴν εὐγένειαν τῶν γραμμῶν ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν παρὰ τὴν εἴσοδον εἰκόνα τὴν παριστάνουσαν κατακειμένην γυναῖκα. Μετὰ χαριέσεως, ἀγνῆς ἀρμονίας διολισθαίνει ἐν ἡρέμα κυλιόμενος κύμασι, αἴτινα εὐφροσύνης καὶ ἀπαύστως παρακολουθοῦμεν. Ἄλλ' ὅποιοι ἠδύνατο νὰ γείνη ὁ Γύζης ἀν' ἐπετρέπετο αὐτῷ ἀνεπηρέαστως νὰ δράσῃ, τοῦτο τώρα τελείως κατανοοῦμεν ἐκ τῶν Σπουδῶν αὐτοῦ ἐφ' ὧν ἡ ἀρμονία τῶν γραμμῶν μίγνυται μετ' ἐκείνης τῶν χρωμάτων. Ἰκαναὶ τοιαῦται Σπουδαὶ ἐξετέθησαν, αἱ δὲ μάλλον ἀτελεῖς ἔνε αἱ χαριέσταται. Αἱ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Μουνκάκη καὶ Λάιμπλ ἐκτελεσθεῖσαι κεφαλαὶ προδίδουσι ἐνιαχοῦ ἀξιοσημείωτον ἰκανότητα περὶ τὸν χειρισμὸν τῶν χρωστικῶν μέσων, δὲν εἶνε ὁμως τὰ τελείως γνήσια ἔργα τοῦ Γύζη. Ὁ Γύζης διετελεῖ κεκρυμμένος ἐντὸς τῶν ἰδίων μυστηριωδῶν σχεδιασμάτων του, τὰ ὅποια κατὰ μικρὸν ἐξάγομεν ἐκ τοῦ χοροφυλακίου του, ὅπως οὕτω αὐτὸς ἐξ αὐτῶν ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ἡ ἐν τῇ ζωγραφικῇ πρόοδος ἦτο πλουσιωτέρα ἢ ὅσον ἠδύναμεθα νὰ κατανοήσωμεν τοῦτο ἐκ τῶν ἐφημέρων κραυγῶν καὶ κενολογιῶν.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΔΙΑΣΗΜΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ

Η 23 Ἰουνίου ἡ Γαλλία ἀπώλεσε ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Jules Breton ἓνα ἐκ τῶν διασημότερων καλλιτεχνῶν τῆς, τὸν ζωγράφον

τῶν χωρικῶν σκηνῶν, τὸν ποιητὴν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἐξοχῶν τῆς. Ἡ φήμη αὐτοῦ ἤρχισε λίαν ἐνωρίς, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου του, καὶ συνέχισεν αὐτῆς ἦτο ἡ δόξα ἣτις ἐστεφε τὸν ἀκοβιώσαντα γηραιὸν καλλιτέχνην.

Μόλις ἐξῆλθε ἐκ τῆς σχολῆς τῶν Ὁρειῶν τεχνῶν ἔτυχε τοῦ τρίτου μεταλλίου διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Εὐλογία τοῦ σίτου» ἔργου του ὅπερ μέχρι τὴν σήμερον προσελκύει τὸν θαυμασμὸν τῶν εἰδημόνων ἐν τῇ Πινακοθήκῃ τοῦ Λουξεμβούργου.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισε ἡ θαυμασία σειρά τῶν «Θεριστῶν», τῶν «Σταχυολόγων» καὶ τῶν «Σπειράντων γεωργῶν» εἰς τὴν ὁποίαν σειράν ὁ ζωγράφος μᾶς ὀφείλει τὴν τιμωτικωτάτην θέσιν ἣν κατεῖχε μετὰ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς δευτέρας μοναρχίας.

Τὸ μετάλλιον τῆς Ἀγ. τάξεως ὅπερ ἔσχε τῷ 1859 ἦτο εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν, διεδέχθη μετὰ δύο ἔτη ἡ ταινία τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Τῷ 1872 ὁ Jules Breton ἠξιώθη τοῦ μεταλλίου τῆς τιμῆς διὰ τὰ δύο του ἔργα «Κόρη ποιμαίνουσα ἀγελάδας» καὶ «Πηγὴ»—Ἀργότερον προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τῶν Ταξιαρχῶν (commandeur). Ἐπὶ πολλὸν χρόνον ὁ Jules Breton ἐνεπνέετο ἐκ τῶν σκηνῶν τῆς γενετείρας του, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα εἰς τυχαίῳ περιπατος εἰς τὸ Ἄρμὸρ ἤρχισε ὅπως ἀρχίσῃ νεῶν σειράν ἔργων τῶν ὁποίων ἡ φήμη ἐφθασε μέχρι τῆς Ἀμερικῆς, καὶ εἰς τὰ ὅποια ἔβλεπε τις

θαυμασίως ἀποτυπωμένας τὰς γλυκεῖας συγκινήσεις τῆς Βρετανίας μετὰ τὰ γραφικώτατα τῶν τοπειῶν τῆς—καὶ τοὺς ἐτι γραφικωτέρους κατόικους τῆς.

Κατὰ τὸ 1880 ὁ Jules Breton ἠεθάνθη ἑαυτὸν κριετούμενον ἀπὸ βλέψεις φιλολογικῆς. Τὰς ἐντυπώσεις αὐτῆς ἡ πύξις του ἀπέδωκε τόσο πιστῶς, ἠθέλησε νὰ τὰς ἐκφράσῃ συγχρόνως διὰ τῶν στίχων καὶ τῆς λογογραφίας. Ἀλληλοδιάδως λοιπὸν ἐξεδόθησαν «Οἱ ἀγροὶ καὶ ἡ θάλασσα», ἡ «Ἰωάννα», ἡ «ζωὴ ἐνὸς καλλιτέχνου», ὁ «χωρικὸς ζωγράφος», αἴτινα ἔτυχον ἐκ μέρους τοῦ κόσμου καλῆς ὑποδοχῆς, ἀλλ' ἡ Γαλλικὴ ἀκαδημία προκατελημένη ἠρέσκετο νὰ τὰ θεωρῆ ὡς τὸ βιολεὶ ἐνὸς ζωγράφου ὅστις ὀνομάζετο Jules Breton ἀντὶ νὰ ὀνομάζεται Ingres (ὡς γνωστὸν ἐκ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ ὁ διάσημος ζωγράφος Ingres (1780—1867) προσελήθη ὡς βιοκλιματῆς εἰς τὸ Μέγα Θέατρον τῆς Τουλούζης—ἀργότερον δὲ, ὅταν ἐσπούδαζε εἰς τὴν Ρώμην ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, συνεταίρισθη μετὰ τοῦ Bartolini τοῦ γλύπτου καὶ ἔδωσαν μίαν συναυλίαν τῆς ὁποίας τὰ κέρδη ἀνήλθον εἰς ... 60 φράγκα!)—Ἡ κρίσις αὐτῆ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας ἦτο διὰ τὸν ζωγράφον—συγγραφέα μᾶς μίᾳ σκληρᾷ προσοδοκίᾳ, καταναγκάσασα αὐτὸν νὰ μένῃ εὐχαριστημένος μετὰ τὸν τίτλον τοῦ μέλους τῆς Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις κατεῖχε θέσιν τόσο περιφανῆ.

Ἀπογοητευμένος ὁ Jules Breton ἐγκατέλειψε ἔατοτε τὰς μεγάλας καὶ πλήρεις δυνάμεις συνθέσεως του μὴ ὑπογράφων εἰς τὸ ἐξῆς εἰμῆ ἔργα ἀνευ μεγάλης σημασίας.

Ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἀσθένεια του κατέστησαν κοπιώδη τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του.

Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο τῇ 26 Ἰουνίου εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Montparnasse. Ὁ Jules Breton εἶχε συζευχθῆ τὴν κόρην τοῦ πρώτου διδασκάλου του Felix Devigne. Ἀφῆκε δὲ μίαν κόρην, τὴν κυρίαν Demont-Breton.

R. OTCELA

ΚΑΡΔΙΑ ΚΟΜΜΑΤΙΑΣΜΕΝΗ*

ΣΛΑΥΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ὁ δρόμος ἦταν κοπιαστικὸς πολὺ. Οἱ ἄνδρες ἦσαν ξεπνεομένοι καὶ τὸ θάρρος των εἶχε τελειώσῃ. Ἄλλ' ἐντρεπόνταν νὰ μολοῦσαν τὴν ἀδυναμίαν τους. Γ' αὐτὸ ἐμάζεψαν ὅλην τους τὴ λύσσα καὶ τὸ μῖσος ἐναν-

τίον τοῦ Δάγκου, ὁ ὁποῖος πάντοτε ἐπερπατοῦσε μπροστὰ ἀπ' ὅλους. Καὶ ὅλοι ἤρχισαν νὰ τὸν κατακραίνουν σκληρὰ:

— Αὐτὸς μᾶς γέλασε, ἔλεγαν, εἶνε ἀνίκανος νὰ μᾶς κυβερνά.

Ἐσταμάτησαν, τσακισμένοι ἀπὸ τὸν κόπο, μετὰ τὴν καρδιὰ γεμάτην φαρμακίαν,

* Τέλος.

λα εκτίθενται. "Εγιναν και τὰ ἐγκαινία τοῦ νέου μουσείου.

Φίλω. — "Ὅσω σοβαρὸς ἦτο ὁ Ἴψεν, τόσω ἀστεῖος ἦτο ὁ γάμος του. Ὅταν ἐπισκέφθη κατόπιν συνεννοήσεως διὰ πρώτην φοράν τὴν μέλλουσαν σύζυγόν του εἰσῆλθεν λίαν συγκεκλιμένος εἰς τὴν αἴθουσαν, ἀλλ' οὐδεὶς ἤρχετο ἑβαρύνθη νὰ περιμένῃ, ἀγνοῶν πῶς νὰ δικαιολογήσῃ τὴν τοιαύτην ὑποδοχὴν. Αἶφνης, ἐπειτα ἀπὸ πολλὴν ὥραν κάτω ἀπὸ τὸν καναπέ προβάλλει μὲ γέλωτα ἡ ἀγαπημένη του. «Ἐίχα κρυφθῆ τοῦ εἶπε, γὰρ νὰ ἰδῶ ἢ θὰ κάμῃς!»

ΕΞΕΔΟΘΗ

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ

φωτοτυπία χρωματιστή

ΤΟ ΔΩΡΟΝ ΤΟΥ ΣΤ' ΕΤΟΥΣ

πρὸς τοὺς συνδρομητὰς μας.

Διὰ τοὺς μὴ τοιοῦτους δρ. 2.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκομίσθησαν νέοι Ἀμερικανικοὶ κονδυλοφόροι ἐκ διαφόρων ἐργαστασίων (FONTAIN PEN).

Οἱ κονδυλοφόροι οὗτοι ἀπαξ πληρούμενοι ἐπαρκοῦσι διὰ γραφὴν 2000 λέξεων

Δελτία ἑλληνικὰ ἐκδόσεως Πάλλη καὶ Κοτζιά ἐξαιρετικοῦ ποιότητος πωλοῦνται τὰ μαῦρα 5 λεπτὰ ἕκαστου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς Τραπεζικὰ γραμματίαια καὶ εἰς χρυσὸν ἤτοι φρ. καὶ λίρας στερελίας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκῶς. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρῶνται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς σφραγῆς (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρῶνται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι καταθέσεων

1 1/2	τοῖς	0/0	κατ' ἔτ.	διὰ	κατ.	0	μηνῶν
2	"	0/0	"	"	"	1	ἔτους
2 1/2	"	0/0	"	"	"	2	ἔτων
3	"	0/0	"	"	"	4	"
4	"	0/0	"	"	"	5	"

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμαι.

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

Σ ΠΗΛΙΟΥ ΧΑΡΑΜΗ

Ὅδος Πειραιῶς ἀρ. 20.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΜΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ: Σ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
Ν. ΠΑΖΑΡΛΗΣ

Σ. ΚΟΚΚΟΛΗΣ

ΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ κυρίως εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας

Ἐν Ἀθήναις, ὁδὸς Μητροπόλεως 28

LE MONDE HELLENIQUE

JOURNAL BI-HEBDOMADAIRE

Redaction: Athènes Rue des Philhellènes 2.

Directeur: Spyridon Pappas.

Abonnements: Grèce 12 dr. Etranger 18 fr.

ΑΙ "ΣΕΛΙΔΕΣ,"

Νέα σειρά διηγημάτων

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

Πωλοῦνται εἰς τὰ γραφεῖα μας καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» καὶ Ἐλευθερουδάκη, ἀντὶ δρ. 2.

ΤΟΜΟΙ «ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ»

ΤΟΥ Α' Β' Γ' Δ' ΚΑΙ Ε' ΕΤΟΥΣ

ἐδρίσκονται εἰς τὸ γραφεῖόν μας, τιμώμενοιοὶ χρυσόδετοι δρ. 15, οἱ ἀπλόδετοι δρ. 12.

Διὰ τὸ ἐξωτερικόν, ἡ τιμὴ εἰς χρυσόν.

ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΧΡΥΣΟΔΕΤΑ

ΤΗΣ "ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ,"

τοῦ Α', Β', Γ', Δ' καὶ Ε' ἔτους πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖόν μας ἀντὶ δρ. 1,50. Διὰ τὰς ἐπαρχίας 2 δρ. Διὰ τὸ ἐξωτερικόν 2 φρ. χρ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Δ. ΚΑΒΡΑ

10.—Ὅδος Ἐρμού—10.

Ἐκτέλεσις φωτογραφῶν παντὸς εἶδους καὶ μεγέθους ἐξόχως καλλιτεχνική. Τὸ κατάστημα κείμενον παρὰ τὴν πλατείαν τοῦ Συντάγματος κατέστη τὸ κατ' ἐξοχὴν καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον, μίᾳ πινακοθήκῃ τῶν εἰκόνων τῶν ὠραιωτέρων Ἀθιδίων καὶ τῶν ἐπισημοτέρων προσώπων.